

SKUP-GUIDE 2024

- Omtale av alle årets bidrag
- QR-lenker til metoderapporter og publiserte saker
- Redaksjonell oppsummering og omtale

749 sider med «slik gjorde vi det»

Å lese så mange sider tar jammen tid! Så jeg har gjort det for deg. I denne lille guiden får du en oppsummering av årets bidrag til SKUP slik at du selv kan gjøre deg opp en mening om hvilke metoderapporter du skal lese, hvem du skal gå og høre på og ikke minst: hvem som kan vinne. Alle bidragene er med og er omtalt i alfabetisk rekkefølge ut fra tittel. For hvert bidrag er det QR-koder, der den første leder til metoderapporten, og den andre til publisert sak. De publiserte sakene er av og til en samleside med oversikt over alt som er laget i prosjektet, andre ganger den første av en serie enkeltsaker. Det varierer også hvorvidt disse ligger bak betalingsmur eller ikke, noe som også er beskrevet i denne omtalen.

Til grunn for dette arbeidet har jeg lest alle årets rapporter. Og, om synes det er voldsomt, så kan jeg fortelle at jeg har lest alle de andre også, om lag 19 000 sider i alt. Jeg forsker nemlig på SKUP i doktorgraden min, og jeg har skrevet «Kokebok fra SKUP-kjøkkenet» der jeg har samlet alle erfaringene jeg har kommet over til nå og presentert dem som oppskrifter for dere journalister og studenter. Du bør kanskje ta en titt i den boken, for den er ganske grei, som vi sier på Sørlandet.

Det finnes også en digital katalog, en database, der du kan søke opp tidligere SKUP-rapporter ut fra tema og stikkord. Hensikten er å gjøre det lettere for deg å gjenbruke metoder og erfaringer andre har gjort før deg. Her kan du for eksempel søke på «strandsone» eller «aksjonærregisteret». Prøv selv! Siden jeg nå først er i gang med disse QR-kodene, kan du bare skanne koden under:

Søk i SKUP-databasen, i over 1 500 rapporter helt tilbake til 1991!

«Kokebok fra SKUP-kjøkkenets Guide til SKUP 2024» er produsert og trykket ved NLA Gimlekollen, Kristiansand.
Begrenset opplag for SKUP-konferansen i Tønsberg 2024
«Kokebok fra SKUP-kjøkkenet» er utgitt på Fagbokforlaget

Kunstig og ekte intelligens, fra nøyaktig 100 nye journalister

Det er mange SKUP-debutanter i år, faktisk 100 av de 172 navnene som nevnes som bidragsytere har ikke vært det før. Mange av disse leverer også alene, eller sammen med andre ferske gravere. Dette betyr også at mange ringrever ikke leverer i år – Gøran Skaalmo, Knut Gjernes og Kjetil Sæter har alle vunnet SKUP-prisen tre ganger før, men leverer ikke i år. Avisen ders Dagens Næringsliv har kun et bidrag, og det handler i år om miljø og beskriver et uvanlig samarbeid med fridykkere og fiskere for å dokumentere avfall fra oppdrettsnæringen. Likevel finner vi en bidragsyter som har levert neste hvert år siden 1992: Bjørn Olav Nordahl. Også han skriver om laks, sammen med en erfaren gruppe i Brennpunkt ser de på eksport til Kina «Lakselandet». Dette er Nordahls 26 bidrag. Til nå har det bare blitt diplomer, kan han vinne i år?

I hele ti av årets prosjekter har journalistene brukt kunstig intelligens med mer eller mindre hell. Enkelte av rapportene gir også detaljerte forklaringer på hva ChatGPT kan brukes til og hva den er mindre egnet til. Det er også eksempler på gode prompts. Kunstig intelligens var kun nevnt en gang i 2022, og aldri før.

Ellers er det nok lengre mellom det som kan betegnes som «ny metode», men nye digitale verktøy, nettsider og måter å manipulere servere på beskrives innimellom. Det er, som generelt de siste 20 årene, metoder knyttet til innsyn som opptre hyppigst og som får mest plass. Her er det også en og annen nyvinning, i det TV2 beskriver som et skjema for å få merinnsyn i politiets etterforskningsdokumenter beskrevet i «065 - Politiets ukjente kode», en kode som brukes til å henlegge saker der gjerningsmannen er utilregnelig. Men betyr det at han er fri til å gjøre nye lovbrudd?

Tematisk sett handler mange av de tyngste sakene om politikk eller randsonen mellom politikk og forvaltning. E24 har selvfølgelig nominert sitt arbeid med å avsløre habilitetsspørsmål knyttet til aksjehandel hos noen av våre fremste politikere og deres ektefeller. NRK har flere sterke nominasjoner, for eksempel om eldreomsorgen bak lukkede dører og den skjulte nedbyggingen av skogen. Andre skriver om mobbing, psykisk syke blant barn og unge og hvordan skole og helsevesen ikke har strukket til i møte med disse. Historien om Mille og Mina som bare ble 16 har gjort inntrykk på mange av oss, men saken får også følge av Dagbladets «Mobbingen ansikt» og «Skoleskandalen i Stor-Elvdal» av nykomlingen Østlendingen. Ellers finner vi saker om spionasje og etterretning, korrupsjon, sosial dumping, habilitet og næringslivsledere som utnytter sine stillinger, eller bare utviser rå makt, som for eksempel i Adresseavisens «Milliarderen». VG har flere sterke saker som kanskje ikke har fått så stor plass i den offentlige debatten hor hvermannsen. Både «De ulovlige adopsjonene» og «Se uopklarte dødsfallene» er sterke bidrag, både i forhold til historiene som fortelles og omfanget og metodene som er brukt. Det er også Bergens Tidenes fortelling om «Når politiet dreper». Det er i det hele tatt et stort sprik i tematikken og metodene som gjør at metoderapportene stadig er spennende og varierende lesning.

Og hvem som vinner? Sannelig om jeg vet, men jeg tør våge å påstå at det er mer spredning i feltet i år enn i fjor, og at noen av rapportene som er nevnt over sannsynligvis vil være å finne blant de som får heder.

Kos deg på konferanse, og nyt lesningen!

- Espen Sørmo Strømme, forfatter av «Kokebok fra SKUP-kjøkkenet» og PhD-kandidat.

espen.stromme@nla.no

065 - Politiets ukjente kode (TV 2)

Av: *Kenneth Fosshem, Ingvild Fjelltveit, Magnus Braaten*

Om hvordan journalistene har fått innsyn i 212 lovbrudd som er henlagt etter kode 065, som betyr at gjerningsmannen er utilregnelig. Journalistene har funnet dokumentasjon på at flere av disse gjerningsmennene i ettertid har begått drap. En av disse var det såkalte Sigriddrapet i 2012. Hovedmetoden er å samle dokumenter gjennom innsyn og bygge opp en database av dette, særlig dokumenter om henlagte saker. Rapporten beskriver hvordan kvaliteten på opplysninger de får fra Kripos blir forbedret gjennom god kildekontakt som del av innsynsbegjæringen. Journalistene introduserer et skjema for innsyn de kaller "smartinnsyn" som hjelpemiddel for å få merinnsyn.

ÅPEN. God oversiktsside med artikler.

Fosshem har bidratt i fire tidligere saker til SKUP, fra 2017 til i fjor, to av disse sammen med Braathen, og en også med Fjelltveit.

Aksjeskandalene i norsk politikk (E24)

Av: *Ree Nolet, Balder Haarklou Jensen, Jørgen Indrøy Strømsnes, Gustav Johan Lindbäck, Ragnhild Vartdal, Pål Solheimsnes, Nora Rydne, Erik Tangen, Hans Jørgen Ro, Eiliv Frich Flydal*

Rapporten beskriver arbeidet med de mange sakene om aksjehandel og habiliteten hos Ola Borten Moe, Anniken Huitfeldt og Erna Solberg og ektefellene. Å undersøke eierskap var først en løs idé i redaksjonen, og derfra har redaksjonen nøstet i eierskap via ulike dokumenter (aksjonærlister, rapporter fra Stortinget, med mer) for å sette sammen opplysninger som viste langt mer handel med aksjer enn det særlig Solbergs ektefelle Sindre Finnes fortalte i utgangspunktet.

Aksjeregisteret, og hvordan dette (ikke) håndheves er særlig viktig i denne rapporten og kan ses i lys av tidligere SKUP-rapporter som Leverandørprosjektet (Kommunal Rapport, 2014) og Åpenhetskampen (Kommunal Rapport, 2015)

Det er en svært lang liste over publiserte saker vedlagt. Lesning krever innlogging (men ikke betaling).

7 av 10 av journalistene bak bidraget har ikke tidligere vært med å nominere til SKUP. Flydal har vunnet to diplomer for Dagbladet og har vært med i 9 nominasjoner tidligere. Tangen har levert tre bidrag før, mens Rydne har levert et bidrag før mens de jobbet for Budstikka.

Asylbarna som forsvant (NRK)

Av: *Maja Mathilde Aarbakke, Eline Johnsen Helledal, Silje Rognsvåg, Ronald Hole Fossåskaret, Ingvild Sørnes, Norunn Reinertsen*

Undersøkelse som avdekker at 432 asylbarn har forsvunnet i Norge. Arbeidet med å finne ut hva som har skjedd med disse og å få dem til å fortelle sine historier byr på en rekke utfordringer. Mangel på verje gjør at journalistene ikke får innsyn. Spaning i Oslo gjør at de observerer enslige mindreårige asylsøkere i rusmiljøet og som kriminelle. De finner også tilfeller av prostitusjon. Likevel lykkes de ikke med å undersøke skjebnene til så mange av barna. Publiseringene gjør likevel at både politiet og andre etater etablerer nye rutiner for å følge opp og spore når asylbarn forsvinner.

Enslige mindreårige asylsøkere har hatt lite fokus i SKUP-sammenheng, men er et av temaene i Aftenpostens "Menneskesmugling" (2008).

Hovedsaker og oppfølgere ligger som lenker.

Reinertsen har tidligere levert "Født til fiende" (2000) og "Jakten på mulla Krekar" (2002). De øvrige journalistene leverer til SKUP for første gang.

Byen vår 2023 (Fædrelandsvennen og iTromsø)

Av: *Connie Bentzrud, Jan Oddvar Eide, Frode Nordbø, Håvard Karlsen, Sondre Zachariassen, Rune Ytreberg, Louise Andersen, Nicolai Bakkeli, Gisle Johansen, Marianne Lein Moe*

Undersøkelse av sosioøkonomiske forskjeller i ulike bydeler i Kristiansand og Tromsø som tar utgangspunkt i en lignende undersøkelse Fædrelandsvennen gjorde i 2019 med tall fra SBB. Resultatet i Kristiansand er at utviklingen går i feil retning ved at forskjellene blir større, mer fattigdom og større ulikheter mellom bydelene. Lokalpolitikere blir konfrontert med valglofter som ikke er innfridd. I Tromsø brukes i tillegg spørreskjema og intervjuer med blant annet Bymisjonen. Her er de kommunale leilighetene så dårlige at de er "saneringsklare". Boligmarkedet i byen er ellers så dyrt at vanlige folk har problemer med å kjøpe seg inn. iTromsø brukte datadrevne metoder for å kombinere ulike statistikker om levekår, lønn og eiendommer.

Ytreberg vant SKUP-prisen i 2004 for "Rovfiskerne" (NKR) og har ellers levert 8 bidrag til SKUP. Bentzrud har levert 10 saker tidligere, for Fædrelandsvennen og TV2, Zachariassen til , Eide og Norbø ett bidrag. De øvrige har ikke levert bidrag før.

Lenken fører til fvn.nos samleside som inneholder åpne saker. En tilsvarende oversikt for iTromsø: <https://www.itromso.no/emne/byen-vaar>, men disse sakene er bak betalingsmur. Begge mediehusene har svært mange artikler publisert i serien.

[Da pedofile ble tatt inn i varmen \(Aftenposten\)](#)

Av: Pål Vegard Hagesæther, Monica Strømdahl, Lillian Vambheim, Martin Slottemo Lyngstad, Christen Pedersen, Morten Andersen

Om hvordan Foreningen Fris forløper, Det norske forbundet av 1948, i en periode på 80-tallet inkluderte en pedofil forening, «Norsk arbeidsgruppe for pedofili» (NAFP), og hvordan Kim Friele flere ganger skal ha involvert seg i denne. Arbeidet tar utgangspunkt i tips sammen med medlemsblader fra foreningene fra den aktuelle tiden. Redaksjonen har så funnet mer dokumentasjon i Nasjonalbiblioteket, oppsøkt kilder som fremdeles er i live, samt pårørende og et offer for pedofili som stilte i en Brennpunkt-film i 2003. Avsløringene gjorde at Foreningen Fri innså at samarbeidet måtte ha funnet sted og de publiserte en offisiell beklagelse for at deres forløper hadde hatt slike bånd til et pedofilt miljø.

Rapporten beskriver tips om hvordan man kan finne pårørende/etterlatte av døde eller å spore opp personer i fengsel selv om man ikke vet hvor de soner, samt opplysninger om gamle dommer.

Hagesæther har levert ett bidrag til SKUP før, de andre ingen.

Publisert hovedsak ligger bak betalingsmur.

[De falske samene \(NRK\)](#)

Av: Marie Elise Nystad, Johan Ante Utsi, Gyda Katrine Hesla

Prosjektet viser hvordan Fremskrittspartiet systematisk har fått sine medlemmer skrevet inn i det samiske manntallet uten at disse er samer. Mange av disse sier rett ut selv at de ikke ser på seg som samer, noe som er grunnkriteriet for å være med i manntallet. Prosjektet viser også at lokalpolitikere er overrepresentert i det samiske manntallet, noe som styrker hypotesen om at maktpersoner forsøker å påvirke sametinget. Sametinget kontrollerer ikke hvem som melder seg inn i manntallet.

Journalistene har tidligere ikke levert saker til SKUP.

Det er generelt få saker om samer i SKUP-porteføljen. Dagbladets "Sametinget" (2004) handler om økonomisk rot og manglende kontroll, mens "Samisk lærebokberg" (Sågat, 2008) handler om hvordan samiske lærebøker blir trykket opp i stort volum uten at de kommer ut til skolene.

Lenke til hovedsak. Finnes også på samisk

[De ulovlige adopsjonene \(VG\)](#)

Av: Monica Flatabø, Martin S. Folkvord, Nora Thorp Bjørnstad

Undersøkelse av ulovlige adopsjoner (bortføringer) til Norge før og etter år 2000. Journalistene tok utgangspunkt i barne- og familieminister Kjersti Toppes uttalelse om at det ikke har skjedd ulovlige adopsjoner til Norge. I alt finner redaksjonen flere titalls eksempler på at ulovlige adopsjoner har skjedd. Søk i avisartikler hos Nasjonalbiblioteket er viktig, og rapporten viser hvordan journalistene går frem for å kontakte barna, som kanskje ikke er klar over at de ble bortført selv. Sentralt er betydningen av fire permer med dokumentasjon som et adoptivpar i Porsgrunn hadde samlet opp og delt med journalistene. Journalistene reiser så til Ecuador for å spore opp kidnapperen til et av barna. I del to bruker journalistene ChatGPT for å gå igjennom om lag en million sider med dokumenter om mulige varsler om ulovligheter i adopsjonsprosesser. Rapporten demonstrerer gode og dårlige prompts og det er også lagt ved prompten de bruker.

Flatabø og Folkvord har begge har levert to bidrag til SKUP tidligere, Thorp Bjørnstad ingen.

Lenken fører til en åpen sak som er den første av en rekke saker i prosjektet. Hele listen finnes i rapporten.

[De uopklarte dødsfallene \(VG\)](#)

Av: Ådne Husby Sandnes, Mona Grivi Norman, Bjørnar Tommelstad, Gordon Andersen

Undersøkelse av syv dødsfall hos utsatte mennesker, som rusmisbrukere og asylsøkere, og at disse trolig er drap som politiet ikke har etterforsket godt nok. Rapporten er full av gode metodetips, blant annet å søke om innsyn i etterforskningen, spore opp pårørende og å lage tidslinjer over hendelser og politiets arbeid, samt flere tips om å finne relevant informasjon i utlandet. Rapporten gir for eksempel viktige tips til hvordan man kan vise til Politiregistreringsloven for å argumentere for innsyn i avsluttet straffesak, samt innsyn i Passregisteret og bruk av nettsiden www.namechk.com for å spore brukernavn på sosiale medier, samt kunstig intelligens. VG har også ført sin egen database over drapssaker i Norge tilbake til 2000, og denne kom også til nytte i arbeidet.

Grivi Norman har vunnet SKUP-prisen for "Psykiatriciavløsringen" (2016) og har fått fire diplomer for i alt 9 bidrag til SKUP, Tommelstad har to diplomer og seks bidrag i alt. Andersen har levert fire, mens Husby Sandnes ikke har levert bidrag før. Lenken er åpen og fører til den første av en serie artikler om Nina Bråten. Metoderapporten har en liste på over en side med lenker til saker knyttet til prosjektet.

[Den skjulte klinikken i Romania \(NRK\)](#)

Av: Magnus Ekeli Mullis, Rolv Christian Topdahl

Avsløring av at et ektepar, to radiologer, i Romania utfører uforholdsmessig mange undersøkelser (176 000) til en lav pris for norske Unilab på oppdrag av flere norske helseforetak. Det viser seg at personer som står listet som helsepersoner egentlig er oversettere som får svært lite betalt. En av legene hadde i følge dokumentene gjort 20 tusen undersøkelser i året, i snitt 94 undersøkelser per dag, i 2021. I tillegg til autorisasjon og spørsmål om sosial dumping, undersøker også journalistene spørsmål om pasientsikkerhet og datasikkerhet.

Saken kom i gang ved at journalistene så på et hundretalls tilsynsrapporter om Unilab. I kontakt med en av de tidligere pasientene får de tips om to "konsulenter" i Romania. Journalistene får tak i liste over bemanningslister i Unilab gjennom kildearbeid, og mange av navnene syntes å ha rumensk opphav. Disse ble undersøkt i sosiale medier, arbeidsgiveres nettsider og hos fagkilder med mål om å finne ut om de var godkjente som helsearbeidere i Norge ved å sammenligne med helsepersonellregisteret. Unilabs avsluttet samarbeidet med klinikken etter publiseringen.

Både Ekli Mullis og Topdahl har levert ett bidrag til SKUP tidligere,

Lenken fører til en lengre nettartikkel. I rapporten er det lenker til en rekke saker på nett, radio og TV.

[Den skjulte sykehjemskøen \(TV 2\)](#)

Av: Anna Myklebust Hodne, Mina Maria Rise, Fanny Bu, Karen Setten, Mari Linge Five

En systematisk undersøkelse av køer til sykehjem i alle norske kommuner. Undersøkelsen er gjort i form av spørreundersøkelser, og metoderapporten inneholder gode beskrivelser for utfordringer som oppstår med Google sheets og behandling av dataene i regneark. Resultatet viste at 2 998 personer sto i kø i fjor. Dette ble så brukt til å konfrontere politikere, og journalistene sannsynliggjør en sammenheng med at regjeringen bevilget penger til 1 500 nye sykehjemsplasser i statsbudsjettet for 2024.

ÅPEN. Ingen samleside, men den opprinnelige saken er lenket til oppfølgere. Full liste over publiserte saker i rapporten.

Ingen av de fem journalistene har nominert saker til SKUP tidligere.

[Finansskandalen \(Nordlys\)](#)

Av: Rune Endresen, Torkil Emberland, Andreas Høyer, Eskil Mehren

Undersøkelse av et finansieringsselskap i Tromsø som eies av tre tidligere tennissjerner. Småsparere blir lokket til å investere i selskapet som angivelig skal gå til å betale ut midlertidige lån til trafikkskadde i Canada. I stedet skal pengene ha gått til luksuriøst forbruk hos bakmennene. Journalistene har lest regnskaper, gjort intervjuer og oppsøkt steder i utlandet, blant annet Sveits. Rapporten viser skisser og eksempler på dokumentasjon, men forklaringene på hva dette er og hvordan denne informasjonen har kommet dem i hende er noe mangelfull.

Journalistene har ikke tidligere levert bidrag til SKUP.

Lenken fører til første sak, som ligger bak betalingsmur. Rapporten har lenker til en rekke saker.

[Fiskeriprojektet \(Sunnmørsposten, iTromsø og Framtid i Nord\)](#)

Av: Rune Ytreberg, Louise Holst Andersen, Johannes Sunde, Tarjei Engeset Ofstad, Liv-Jorunn Håker Ottesen, Dag-Arne Alnes, Eirik Meling, Isabell Haug, Edward Boyda, Fabrizio Palumbo

Undersøkelse av fiskeridata langs kysten som avdekker tre forhold: skadelig tråling nord for Svalbard, klimautslipp og ulovlig fiske. Redaksjonene har samarbeidet med forskere for å samle inn data fra flere kilder, der de har bruk regneark og programmering for å filtrere ut data av viktighet. De har også forsøkt å bruke kunstig intelligens, men dette har foreløpig ikke gitt resultater.

Lenke til saker bak betalingsmur i rapporten.

Ytreberg vant SKUP-prisen for "Rovfiskerne" (NRK) i 2004 og har i alt levert 9 bidrag fra 1999 til i dag. Håker har levert to tidligere bidrag. De øvrige 8 journalistene har ikke vært med i bidrag til SKUP tidligere.

[Forbindelsen \(Stavanger Aftenblad\)](#)

Av: Marius Wiig Holmen, Tommas Torgersen Skretting

Undersøkelser av hvordan varaordfører i Sandnes utnyttet stillingen sin til å gi fordeler tilknyttet tidligere arbeidsgiver Seabrokers, blant annet i en sak om ulovlig utbygging av en brygge og sydenturer. Gjennom sosiale medier, som Facebook og Strava, finner journalistene spor etter at politikeren har utnyttet selskapets ordninger flere ganger etter å ha sluttet, noe som kan tyde på at han ennå har bindinger. Journalistene reiser til Gran Canaria for å finne feriehuset politikeren har lånt og som eiendomsregisteret viser at er eid av selskapet. For å sikre dokumentasjon i bryggesaken ble nettlesertillegget *DownThemAll* brukt.

Rapporten beskriver ellers innsynsarbeid i telefonregninger, kalender og kommunikasjon mellom ordfører og varaordfører. De ba også om innsyn i A-meldinger, som er dokumentasjon fra arbeidsgiver til NAV, SSB og Skatteetaten om arbeidsforhold og lønn. Et annet viktig verktøy var å lage tidslinjer.

En utfordring ble det at politikeren på et tidspunkt publiserte en egen video som nådde flere titalls tusen, der han beskyldte journalistene for å forfølge ham. Samtidig ønsket han ikke å svare journalistene på noen annen måte enn gjennom et ferdigskrevet notat. NRK hadde lignende erfaringer med kilder som velger å publisere svar i egne kanaler heller enn å svare direkte i sin undersøkelse av Brunstad Christian Church i serien "Guds utvalde" (2020).

Skretting har tidligere levert fire prosjekter til SKUP, Wiig Holmen ingen.

Lenke til første sak. Den og de øvrige sakene ligger bak betalingsmur.

[Forsvarsprestene som varslet på egen ledelse \(Vårt Land\)](#)

Av: *Lena Caroline Stordalen, Caroline Teinum Gilje*

Sak om at elleve personer i den lille avdelingen Tros- og livssynskorpset i Forsvaret har sendt inn varsler. Rapporten forteller ikke hva varslene går ut på, men de settes i sammenheng med varslingssaker som også er omtalt av Forsvarets forum og levert SKUP tidligere. Blant metodene fremheves å bygge tillit til kildene som viktig og å ha en diskret kontakt med dem.

Journalistene har ikke tidligere nominert arbeider til SKUP. Lenke til sak (bak betalingsmur)

[Fortaussakene \(Nordstrands Blad\)](#)

Av: *Martin Thorland Jutkvam*

En serie om hvordan 51 beboere på Nordstrand i Oslo blir tvunget av kommunen til å bygge ut fortau på eiendommene sine til en kostnad på mellom 400.000 og flere millioner per eiendom. Over 1800 andre eiendommer i Oslo er i en situasjon hvor det kan komme lignende krav. Ved å gå igjennom andre byggesaker fra byen, fant journalisten at vei- og fortausplikten kun er fulgt i 2 354 av 6 000 saker, og at det er anbefalt dispensasjon for 558 av dem. En annen metode har vært å bruke historiske flyfoto for å dokumentere skoleveier over tid. Rapporten beskriver hvordan innsynskrav gjøres om byggesaker og opparbeidelse av vei og fortau er relevant og gir således gode tips for andre lokalmedier som skal undersøke lignende forhold. Dekningen har sannsynligvis gjort at bystyret har vedtatt nye retningslinjer for krav om vei- og fortau, samt at interesseorganisasjonen Norsk Eiendom krever lovendring.

Martin Thorland Jutkvam har ikke tidligere levert bidrag til SKUP, det har heller ingen andre fra Nordstrands Blad.

Lenken går til første sak. Rapporten inneholder flere sider med lenker til saker, og stikkprøver viser at de er åpne.

[Fritidsforskjellene i Oslo \(Aftenposten\)](#)

Av: *Birgitte Iversen, Adriane Lilleskare Lunde, Sean Meling Murray*

Undersøkelse av hvordan fritidstilbudene varierer mellom bydelene i Oslo, med fokus på breddefotball og korps, som viser at det er færre foreldre som stiller i bydeler med svakere sosioøkonomiske forhold og at dette gjør at rekrutteringen blir dårlig. Undersøkelsene viser også at klubbene i rike bydeler tjener mer på loppemarkeder og kan ansette flere. Spørreundersøkelser er blant metodene som brukes.

Dette er Iversens første bidrag i SKUP. Lilleskare Lunde har tidligere levert "Prestesaken" (2017), mens Meling Murray bidro i "Jakten på de døde russiske soldatene" (2022).

Sakene er lenket opp i liste i rapporten, men de ligger bak betalingsmur.

[Hytteskandalen i Kragerø \(Kragerø Blad Vestmar\)](#)

Av: *Sondre Lindhagen Nilssen*

Om hvordan hytter i Kragerø kommune mangler brukstillatelse som følge av saksbehandlingsfeil og manglende informasjon fra kommunen, som hadde behandlet hytteeierne etter en lov som ble endret i 1998. Kommunen forsøkte først å plassere ansvaret for godkjenning hos hytteeierne selv, men undersøkelsen viste at kommunen selv har drevet saksbehandlingsfeil og unnlatt å informere beboerne om forholdene over tid. Rapporten sannsynliggjør at deknningen har gjort at kommunen har gått tilbake på kravet og selv funnet løsninger for å godkjenne slike hytter uten at det koster beboerne så mye. Innsyn og kildepleie med hytteeierne er viktige metoder. Saken er sitert i nasjonale medier.

Dette er det første bidraget fra Lindhagen Nilssen og Kragerø Blad Vestmar.

Lenken fører til historien om Lille Kirkholmen som er en av to hovedsaker som begge er åpne. Den andre saken, sammen med oppfølgere er lenket i rapporten.

[Høyt spill i kulissene - kampen om Mjøssykehuset \(Oppland Arbeiderblad\)](#)

Av: *Stina Håkensbakken, Erik H. Sønsteli*

Et prosjekt der man forteller om de skjulte prosessene bak lokaliseringen av Mjøssykehuset, en sak som har gått over 20 år. Rapporten oppsummerer ganske kort at man har jobbet med tips, kildekontakt og pressemeldinger. Rapporten viser ellers til hvordan de ulike mediehusene rundt Mjøsa dekker saken ut fra sitt eget ståsted. Det er likevel uklart hva journalistene har gjort utover å jobbe med vanlig nyhetsdekning over den tiden dette har pågått.

Det er særlig utbygging av St. Olavs Hospital som har fått fokus i tidligere SKUP-rapporter: "Kjærlighet gjør blind" (Adresseavisen, 2001), "Nye St. Olavs Hospital" (Adresseavisen, 2007) og "De hemmelige bonusmillionene" (Sunnmørsposten, 2016).

Sønsteli har tidligere levert fire bidrag til SKUP og vant diplom for "Dobbeltagenten" (VG) i 1998. Håkensbakken har ikke tidligere bidratt. Oppland Arbeiderblad hadde ikke levert bidrag før 2021, men de siste to åra har de levert tre andre bidrag. Lenken fører til første artikkel som ligger åpent tilgjengelig. Rapporten viser til en rekke andre artikler og innlegg hvorav noen er åpne og andre bak betalingsmur.

[Idrettsvarslene \(TV 2\)](#)

Av: *Ida-Marie Vatn, Magnus Krogsæter Aarre*

Om seksuelle overgrep i idrettslag. Rapporten beskriver utfordringer med å få innsyn i dokumenter hos Idrettsforbundet som i utgangspunktet ikke er offentlige. Saken er skjerpet ved at treneren som er anklaget også jobber som politimann. En ekstra utfordring blir det også å få tilgang til Idrettens egne dommer, som frem til 2018 var tilgjengelig i Lovdata anonymisert. Journalistene lykkes i å avdekke en systematisk svakhet, der en trener som får varslinger og anmeldelser mot seg kan skifte mellom klubber uten å bli straffeforfulgt. Innsyn hos politiet er viktig metode.

Saken kan ses i lys av VGs "Nådeløs åpenhet" (2016), der redaksjonen ber om innsyn i offentlighet på en måte som presser forbundet til å vedta nye regler for åpenhet.

ÅPEN. God og oversiktsside over sakene som for det meste består av artikler.

Journalistene har ikke tidligere nominert arbeider til SKUP.

[Jakten på en drapsdømt \(VG, Namdalsavisa og Helsingin Sanomat\)](#)

Av: *Pål Morten Skaret, Marianne Vikås, Tore Kristiansen, Paavo Teittinen, Kalle Koponen*

Namdalsavisa får tips om at den nord-irakiske mannen som drepte Marita Strøm i Namsos i 2004 og som har rømt fra fengsel, nå befinner seg i Finland. Saken er stor for den lille avisa, og de startet et samarbeid med VG og den finske storavisen. En viktig metode er innsyn i straffesaker i Finland, noe de finske journalistene var gode hjelpere for. Likevel var det vanskelig å finne spor etter mannen, som brukte minst tre ulike identiteter. Et sykkeltyveri avslørte drapsmannen, da papirene fra politiet viste korrekt navn og fødselsdato, noe som også ledet dem til Facebook-profilen som ble brukt for å forsøke å selge sykkel. De finner mannen, og tar bilder. Metoderapporten inneholder tips for å ta bilder til dokumentasjon uten å bli lagt merke til. Til slutt konfronterer journalistene mannen og får et kort intervju. Egen sikkerhet er viktig og godt beskrevet. Rapporten har også gode tips for samarbeid over landegrensene.

Vikås har vært med på fire bidrag til SKUP tidligere, Kristiansen to. Skaret, som nå jobber for Namdalsavisa, har tidligere levert et bidrag for VG.

Lenke til VGs hovedsak er åpen. Lenker til flere saker i både VG og NA ligger i metoderapporten, hvorav noen er åpne andre bak betalingsmur.

[Krisepakken der de rike fikk mest \(NRK\)](#)

Av: *Fredrik Kampevoll, Hannah Amanda Hansen, Thomas Ianke, Sophie Lorch-Falch, Karoline Johannessen Litland*

Undersøkelse av hvordan ulike støtteordninger ("krisepakker") har slått ut de siste årene: koronastøtte, strømstøtte og oljeskattepakken. Sakene viser at det er de som bruker mest strøm som også har fått mest i støtte og at ordningen heller har oppfordret til mer forbruk enn mindre. Selskaper i kraftkrevende industri har tjent godt på gode strømvtaler, og fem store reiselivaktører har mottatt mye av koronastøtten. Rapporten legger vekt på bedriftsundersøkelser og massive regnskapsanalyser, samt regresjonsanalyse som viser sammenheng mellom postnummer og strømstøtte.

Lenken her går til hovedsaken om strømstøtte. Øvrige lenker finnes i metoderapporten.

Hansen har bidratt i to nominasjoner til SKUP tidligere, Lorch-Falch ett, og de øvrige journalistene har ikke sendt inn bidrag før.

[Laksegriseriet \(Dagens Næringsliv\)](#)

Av: *Aleksander Nordahl, Line Dugstad, Jonas Blich Bakken, Ola Magnussen Rydje*

Undersøkelse av forurensning med avføring og fôr fra settefiskanlegg. Avfallet går urensset ut i fjordene. Journalistene har bruk crowdsourcing for å samarbeide med fridykkere og undervannsjegere som har dokumentert utslippene langs kysten med fotografier og bygget opp en database med dokumentasjon som ikke finnes fra før. Offisielle registre er mangelfulle. Journalistene sannsynliggjør en konsekvens at Miljødepartementet har bedt om en full gjennomgang etter publisering. Crowdsourcing er lite brukt metode i SKUP-sammenheng. Mest kjent er nok "Riktig liste savnet" (2005), der VG kartla savnede nordmenn etter tsunamikatastrofen i Sør-Øst-Asia langt mer presist enn myndighetene.

Oppdrettsnæringen som område har likevel fått mye fokus, der prosjektene "Kampen om fjordriket" (Bergens Tidende, 2016) og Fiskenettnettet (Adresseavisen, 2009) også ser på miljøkonsekvenser av oppdretten.

Sakene ligger bak betalingsmur, men PDF-er av papirartiklene er lagd ved rapporten

Dugstad har levert fire bidrag til SKUP tidligere, mens Bakken har bidratt på to. Nordahl og Rydje har ikke nominert arbeider til SKUP tidligere

Lakselandet (NRK)

Av: Bjørn Olav Nordahl, Maria Hasselgård, Ruben Solvang, Ole Reinert Omvik, Line Tomter, Anne Cecilie Remen

Undersøkelse av eksport av norsk laks til Kina som blant annet avslører at en norsk kvinne sitter fengslet i Kina for å ha smuglet laks gjennom Vietnam til Kina. Journalistene beskriver kildepleie hos Mattilsynet for å få innsyn i 140 tusen helsesertifikater på fisk som eksporteres. De gjør ellers bedriftsundersøkelser i Kina, samt mediesøk, søk i dommer og på nettet. De bruker det kinesiske dialogtjenesten We. Redaksjonen får også hjelp av lokale journalister i Vietnam. Et av funnene var at eksporten av laks flyttet seg fra Kina til Vietnam når forholdene blir vanskelige i Kina, som etter fredsprisen i 2010.

Rapporten er omfattende og forteller om flere spor i undersøkelsen. Journalistene jobber stadig etter en hypotese om at Mattilsynet blir kuet av en sterk bransje slik at kravene deres senkes. De undersøker også en e-post som varslet om alvorlig virussykdom (Listeria) hos SalMars laks i 2015, og journalistene gir flere eksempler på hvordan de gjør innsyn mot Mattilsynet i jobben videre. En del av undersøkelsen ser også på død i laksemerder.

Bjørn Olav Nordahl leverer med dette sitt 26. bidrag til SKUP og er den som har levert flest siden oppstarten i 1991. Han har vunnet fem diplomer, den første for Vårt land allerede i 1992 ("Smiths venner"). Tomter og Remen har vunnet diplom for "IT-avsløringene i offentlige etater" (NRK, 2017) og har ellers levert henholdsvis fire og ett annet bidrag. Ruben Solvang har fått diplom for "Trigger Warning" (NRK, 2019) og har ellers levert tre andre bidrag. Hasselgård har levert åtte, og Omvik to, men disse har foreløpig ikke vunnet.

Lenke til nettartikkel.

Milliardæren (Adresseavisen)

Av: Margrete Konstad, Sissel Lynum, Espen Rasmussen, Rune Petter Ness, Lajla Ellingsen

Grundig undersøkelse av milliardæren Francic Hays som avdekker sosial dumping og underbetalte polske arbeidere, skattesvikt, manglende pensjonsutbetaling og i det hele tatt en svært komplisert forretningsstruktur der det er vanskelig å ettergå hvor pengene beveger seg. Hays forretninger har også skodd seg på offentlige penger gjennom støtte fra diverse etater og utleie, 300 millioner til sammen. Metoderapporten forteller om nitid og grundig kildearbeid, innsyn og regnskapsanalyse tilbake i tid, også før 2010 der Brønnøysundregisterets digitale tjenester begynte.

Rapporten har verdifulle vedlegg som viser innsynsbegjæring og et notat som forklarer og argumenterer for hvordan taushetsbelagte opplysninger kan gis ut til pressen, samt en metodebeskrivelse av hvordan kunstig intelligens er brukt.

Bak betalingsmur. Lenken her går til en åpen sak som omtaler arbeidet.

Ellingsen har vunnet fire diplomer, alle med sin avdøde makker Mari By Rise. Hun har levert 12 bidrag i alt fra 2001 til i dag, alle for Adresseavisen. Rasmussen har bidratt i åtte nominasjoner, Ness fire.

Mobbingens ansikt (Dagbladet)

Av: Silje Førsvund, Caroline Drefvelin, Jorun Gaarder, Siri Gedde-Dahl, Øistein Norum Monsen, Ola Strømman

Prosjektet tar utgangspunkt i en mobbesak der en 12-årig jente har tatt sitt eget liv. Journalistene forsøker å dokumentere hvordan manglende tiltak mot mobbing har slått fatalt ut for jenta. Det videre arbeidet er en systematisk undersøkelse av mobbing i kommunene som samler data fra Ungdata, Elevundersøkelsen og klager til Statsforvalter. Tallene viser at det ofte ikke rapporteres om mobbing slik kommunene skal og at tallene fra de ulike kildene spriker. Arbeidet kartlegger også hvorvidt skoler blir etterforsket og dømt på brudd på Opplæringslovens kapittel 9A.

PDF-er av papirsakene ligger vedlagt i rapporten (som gjør filen stor og lang...). Samlesiden er svært god og gir tilgang til den omtalte portalen.

Disse seks journalistene har alle levert bidrag før. Gedde-Dahl vant SKUP-prisen for "Vannverksskandalen på Romerike" i 2005, har fått to diplomer og levert til sammen 15 bidrag. Strømman bidro til vinneren "NULLCtrl" i 2014, har ellers ett diplom og har bidratt i 11 nominasjoner.

[Nardus \(Dagen\)](#)

Av: Anne Jeppestøl Engedal

Undersøkelse av påstander av seksuell utnyttelse og overgrep av unge kvinner og barn i menigheten Nardus. Redaksjonen samler kilder og historier, og rapporten bruker mye plass på å skildre hva som skjer når disse blir presentert for den nå 82-årige predikanten. Forholdene leder ikke til etterforskning og dom, men predikanten får etter hvert store problemer med å svare troverdig og flykter til Færøyene når saken skal publiseres. Flere historier om overgrep dukker opp etter publisering.

Overgrep i religiøs sammenheng er omtalt i en rekke tidligere SKUP-rapporter, første gang i 1999 med diplomvinner "Tilgivelsens pris (NRK)" og "Overgrep i kristne miljøer" (Fædrelandsvennen). TV2s "Pastorens hemmelighet" om overgrep i en menighet på Karmøy vant diplom i 2009, mens Adresseavisen avslørte seksuelle overgrep begått av den katolske biskopen i Nidaros i 2010 i kjølvannet av den filmatiserte skandalen "Sportlight", der Boston Globe avslører en rekke slike forhold i den katolske kirken.

Jeppestøl Arntsen har ikke nominert arbeider til SKUP. Lenke til sak krever innlogging der bruker og passord er oppført i metoderapporten s. 1

[Norsk bistand finansierte Hamas-terror og UD løy om det \(Krimnett\)](#)

Av: Michael Anderson

Undersøkelse av hvorvidt norske bistandsmidler har blitt brukt for å finansiere Hamas' terrorangrep mot Israel 7. oktober 2023. Rapporten viser til annen dokumentasjon om at Hamas finansieres av skattepenger lokalt, blant annet på varer som er importert. Journalisten søker etter dokumenter som kan underbygge hypotesen om at bistandspenger går til Hamas, men opplever at innsynsforespørsler til Norad blir slettet uten ajourføring eller svar. Innsynsbejæring til Norad og UD blir ikke besvart. En uttalelse fra en økonomiprofessor blir brukt for å sannsynliggjøre at penger til bistand i Palestina går til Hamas, men Anniken Huitfeldt avviser dette i en uttalelse. Saksbehandler i UD blir konfrontert, men hun velger å ikke svare. Krimnett publiserer en sak som identifiserer saksbehandleren med navn og bilde som en som bidrar til å finansiere Hamas gjennom norsk bistand.

Dette er første nominasjon fra Andersen og nettavisen Krimnett

Lenken er åpen. Metoderapporten er ikke offentliggjort fordi det er uenighet mellom innsender og SKUP-styret om hvorvidt en saksbehandler hos UD som omtales kan identifiseres.

[NRK gransker skogen: Alt er ikke i sin grønne orden \(NRK\)](#)

Av: Bjørn Asle Nord, Andre Fagernes-Håker, Ragnhild Moen Holø, Hannah Amanda Hansen, Ann-Kristin Mo, Astrid Rommetveit

Undersøkelse av skog i Norge som avdekker at ulike fagmiljøer har motsatt syn på bærekraften av skogen. Mens skogbrukere og landbruksorganisasjoner mener det står bra til, mener miljøorganisasjoner og til dels miljømyndighetene det motsatte. Journalistene leser forskning og rapporter og søker innsyn bredt. Journalistene fikk inn stadig fler tips fra publikum etterhvert som de publiserte saker. De får tips om at skog stadig hogges ned og erfarer at kilder ikke våger å stille, samt at forvaltningen kvier seg for å gi avklarende svar, for eksempel om ny kartlegging.

Redaksjonen følger det de kaller "systemspor" for å bygge opp ulike narrativer i det de kaller "fortellerspor" for å kombinere ulike formidlingssjangere. Rapporten gir ellers tips om å bruke bildebevis og å gjøre konfronterende intervju. Publiseringen førte til en uttalelse fra Stortinget som ber regjeringen gå igjennom skogpolitikken. I oktober ga Økokrim ut en rapport som NRK mener bekrefter deres funn.

Rapporten har et tillegg som viser hvordan redaksjonen har brukt kart.

Hansen har tidligere vunnet diplom for "Kunstgressbløffen" (TV2, 2019) og har ellers levert et annet bidrag til SKUP. Nord har også levert to prosjekter tidligere, for Bergens Tidende.

Lenken går til en lengre nettartikkel som er den første av flere. De øvrige lenkene finnes i rapporten.

[Når politiet dreper: Tre skudd i Ibsens gate \(Bergens Tidende\)](#)

Av: Rune Christophersen, Philipp Julius Bock, Lasse Lambrechts, Per Lindberg, Anne E. Hovden, Bendik Reed Årvik

Undersøkelse av et drap utført av politiet på en psykisk syk person, angivelig i nødverge. Innsyn i etterforskningsmaterialet til Spesialenheten for politisaker. Blant metodene er 3D-modellering, ved å skanne med iPhone og kombinere med programvare, samt å bygge opp en tidslige av hendelsene, blant annet basert på politiets lydlogger og offerets telefonregning, som viste klokkeslett for samtaler. Undersøkelsene viser også at politi som har vært involvert i drapssaker ikke blir adskilt før Spesialenheten avhører dem, noe som påvirker troverdigheten til avhørene.

Sakene er åpne. Det er både lenker og QR-koder til sakene i rapporten.

Anne Hovden vant SKUP-prisen for «Jannes historie» (Bergens Tidende, 2013). Rune Christophersen har levert fire saker til SKUP før, alle for Bergens Tidende, og to av disse har vunnet diplom ("PST og Global Shield", 2011 og "Cruisesaken i Bergen", 2015). Lambrechts har også vunnet to diplomer for BT ("Døden på veiene II - De 11.440 ulykkene", 2011 og "Spillet om klimakronene", 2012) og bidratt i fire andre prosjekter. Lindberg har vært med i ett tidligere bidrag, mens de øvrige ikke har sendt inn noe til SKUP før.

[Omsorg bak lukkede dører \(NRK\)](#)

Av: Ellen Benedikte Kasnes, Arne Fredrik Næss, Louise Scharff Thommessen, Johanna Magdalena Husebye, Jon Anton Brekne, Stephan Reis, Rune Hansen

Dokumentarserie om mangelfull omsorg og pleie for eldre. Serien baserer seg på bred systematisk research, ikke minst for å nå caser, der redaksjonen har tatt kontakt gjennom organisasjoner, grupper på sosiale medier og ved å følge med på oppslag i lokalpressen. I flere tilfeller viser redaksjonen til lærdom og inspirasjon fra tidligere SKUP-arbeider, blant annet "Implantert" (Aftenposten, 2018) for å bruke Offentlighetsloven §13 for å få tak i taushetsbelagte opplysninger etter at pasient er død. Innsyn, systematisering av innsynskrav og klager, er generelt viktig arbeidsmetode, og her inneholder rapporten gode tips. I opptakene er det brukt mye skjult kamera, i samråd med de eldre og pårørende. Mye av rapporten brukes til å drøfte etiske og juridiske problemstillinger rundt dette.

ÅPEN. Samleside og dokumentar.

Husebye har vært med i tre tidligere nominasjoner til SKUP, Næss to. De øvrige fem journalistene har ikke bidratt før.

[Oslofjorden dør: Alle vil redde fjorden - men ingen velger å gjøre det \(Tønsbergs Blad\)](#)

Av: Sindre Øen

Undersøkelsen ser på årsaker til at livet i Oslofjorden mer eller mindre har dødd ut de siste ti årene. Journalisten er overrasket over manglende interesse fra andre medier og hevder at han ofte er alene på presentasjoner og pressekonferanser. Han peker på tre viktige årsaker: avrenning fra landbruk, utslipp av kloakk og utbygging av strandsonen. Forurensingen fører til nitrogenvekst som ødelegger for liv.

Journalisten følger det han kaller "kunnskapsbasert journalistikk" og viser til Johan Galtung. Viktige metoder er å gjøre dybdeintervjuer og å lese rapporter fra 118 kommuner og fem fylkeskommuner som påvirker fjordmiljøet og innsyn i andre dokumenter. Viktig er det også å bruke dokumentasjonen som redaksjonen har bygget opp over tid ved å se til tidligere publikasjoner. Disse bruker han til slutt for å konfrontere politikere om saken og opplever da økt interesse.

Sindre Øen har ellers levert "Ambulansesaken" i fjor. Tønsberg blad er en av de mindre redaksjonene som har levert mange bidrag til SKUP (14), og har vunnet tre diplomer, senest for "Tjøme-saken" (2018). Den, og flere andre bidrag, handler om nedbygging av strandsonen.

Lenke til samleside med artikler bak betalingsmur.

[Pilgrimsfolket \(Vårt Land\)](#)

Av: *Sondre Bjørdal, Lena Caroline Stordalen*

Om den kristen frimenigheten Pilgrimsfolket og undersøkelser om maktmisbruk og overgrep i kjølvannet av en dom mot en av menighetens ledere. Selve dommen trekkes frem som en svært viktig kilde, og det kommer litt lite frem om hva journalistene gjør i tillegg for å ettergå/finne mer dokumentasjon på andre forhold.

Se "Nardus" for eksempler på andre saker om overgrep i trossamfunn.

Bak betalingsmur. Journalistene har ikke tidligere nominert arbeider til SKUP

[Premier League-pengene \(Dagbladet\)](#)

Av: *P. Krokfjord*

En serie artikler om fotballprofiler (spillere, agenter etc) i Premier League og hvor de plasserer pengene sine. Journalisten undersøkte de 600 spillerne mot det britiske selskapsregisteret og fant selskaper de var involverte i. En del av disse hadde forgreninger til skatteparadiser. Marin Ødegård og Erling Braut Haaland var å finne blant de som plasserte penger i skatteparadiser. Såkalte slettingsdokumenter avslørte historikken bak pengeplasseringer, og var viktig for å følge sporene tilbake til fotballspillerne. Viktig er også en lovendring i 2023 som tvinger selskaper til å oppgi "faktiske eiere" i det britiske selskapsregisteret. Undersøkelser av fotballproffers formuer er ikke gjort tidligere i SKUP, men saker om skatteunndragelse er en klassiker.

fotballspillerne.

ÅPEN. God oversiktsside over saker som består av artikler med noen videoer i. Krokfjord har tidligere ikke nominert saker til SKUP

[Privatskolemillionene \(Klassekampen\)](#)

Av: *Knut Gjersteth Olsen, Håvard Yttredal*

Undersøkelse av privatskolekjeden Akademiet og et forlik med staten som sier at kjeden skal tilbakebetale 10 millioner kroner mot at staten ikke fører tilsyn får årene 2015 - 2019. Klassekampen kartlegger eiere og at skolene kjøper inn varer og tjenester fra andre selskaper av de samme eierne, ofte på grensen til overprising. De finner også tegn til at skolene jukser med karakterer for å komme bedre ut i statistikken. Foruten undersøkelser av eierskap, er innsyn og kildepleie viktige metoder. Journalistene finner også en kreativ måte å sikre kilder ved de enkelte skoler anonymitet på ved å sørge for at ingen kan spore hvilken av skolene det er som har gitt fra seg opplysninger.

Prosjektet har likhetstrekk med "Skolebaronene" som sikret Dagens Næringsliv diplom i 2015 og som handler om de private høyskolene Westerdals.

Prosjektet er delvis åpen. Fin samleside med oversiktlig tidslinje. Flere av sakene ligger bak betalingsmur.

Olsen og Yttredal vant i fjor diplom for "Skattesaken". Olsen har i alt levert åtte andre bidrag, mens Yttredal har bidratt i to.

[Psykiatriens bakside \(Østlands-Posten\)](#)

Av: *Therese Eskelund, Solfrid Leirgul Øverbø*

Sak om at flere blir dømt til tvungen psykisk helsevern samtidig som at behandlingen av psykiatri bygges ned.

Undersøkelsen er gjort på bakgrunn av en uttalelse av en overlege i psykiatri. Journalistene har gjort en rekke intervjuer. Rapporten er likevel kort og gir ikke så godt bilde av hva som er gjort utover dette.

Journalistene har ikke tidligere levert bidrag til SKUP.

Lenken går til en oversiktsside, sakene som er lenket derfra ligger bak betalingsmur

[R8Me-saken \(Sunnmørsposten\)](#)

Av: *Geir Strand*

Om hvordan ansatte i Møre og Romsdal fylkeskommune utnytter teknologiselskapet R8ME gjennom eiendomsselskapet Fylkeshuset AS. Sistnevnte er eid 51% av fylkeskommunen, men har ikke ført postjournal eller forholdt seg til offentlighetsloven siden opprettelsen i 1999. De har også brutt egne forskrifter om at selskapet ikke skal eie andre selskaper, ved at de kjøper opp R8ME til overpris av en ansatt i fylkeskommunen. Lederne har også lederjobber i fylket eller har nylig gått av med pensjon, og mottar millionlønn. Avsløringene gjør at R8ME avvikles og at fylkeskommunen krevde nye etiske regler. Møre og Romsdal fylkeskommune har tappt mange millioner kroner på avtalene og forsterker en allerede dårlig økonomi.

Geir Strand har ikke tidligere nominert arbeider til SKUP.

Lenke fører til den første av en serie artikler som alle ligger bak betalingsmur.

[Skipet som gikk under Sjøforsvarets radarer \(Vi menn\)](#)

Av: *Eivind Pedersen*

En undersøkelsen av forliset av fiskebåten "Utvik Senior" utenfor Senja i 1978 som leder frem til historien om at skipet ble rent i senk av marinefartøyet KNM "Stavanger". Journalisten har lest granskningsrapportene og funnet skipslogger og snakket med vitner. Undersøkelsene støtter seg både på Brennpunkts dokumentar tidlig på 2000-tallet og konklusjonen til en ny offentlig granskning etter denne.

Saken har likhetstrekk med de om andre forlis der Forsvaret pekes på som involvert eller skyldig uten at de har innrømmet det eller at det har kommet klare beviser, for eksempel "De vanskelige vitnene" (Diplom, NRK, 2002) der et femtitalls øyenvitner forteller noe annet om Mehamn-ulykken enn Forsvarets versjon. Det er også mange eksempler på at SKUP-prosjekter avslører faktafeil i tidligere granskningsrapporter, deriblant Alexander Kielland-ulykken (Stavanger Aftenblad 2016 og 2019).

Sakene ligger bak betalingsmur.

Pedersen har ikke tidligere nominert saker til SKUP. Vi menn har levert to bidrag, i 2014 og 2015.

[Skjult risiko: Et folkefinansiert korthus \(E24\)](#)

Av: *Pål Solheimsnes, Erik Tangen, Hans Jørgen Myrvang Ro, Amalie Frøystad Delebekk, Kyrre Kjellevoid*

Undersøkelse som viser at selskaper som lar småsparere låne ut pengene sine til investorer gjennom såkalt folkefinansiering, gir ut lån som misligholdes og også til en stor aktør som er dømt for underslag og konkursskarantene. 50 småsparere klaget inn et av selskapene, Monio, til Finansklagenemda, og Forbrukerrådet har fastslått at selskapet har brutt loven.

Metoderapporten er spisset mot de som interesserer seg i å undersøke lån, mulig tap på lån og koding. Den gir en god beskrivelse av hvordan man kan manipulere spørsmål som sendes til server fra en nettside gjennom tekst som ser ut som kode og som vanligvis genereres av javaskript ut fra hva brukeren velger på en nettside. Forklaringen er forståelig for de som kan noe programmering eller har erfaring med API-er. Metoden er ikke å anse som hacking, men den utnytter hva som er mulig å hente ut av en server på en måte som eierne nok ikke har tenkt på. Journalistene finner også informasjon som er skjult i CSS-kode, og som blir tilgjengelig ved å skru på "inspiser"-verktøyet i nettleser.

Frøystad Dalebekk har tidligere vært med på to bidrag til SKUP og vunnet ett diplom for "Barnevernsmilliardene" (VG, 2017). Tangen har levert tre bidrag fra avisa Budstikka, mens Myurcang Ro har vært med i et bidrag før for E24.

Første sak er lenket opp og kan leses dersom man logger inn gratis. Andre saker er lenket nederst i saken gjennom stikkord.

[Skoleskandalen i Stor-Elvdal \(Østlendingen\)](#)

Av: Gunnar Østmoe, Tor Bergebakken

Undersøkelse av påstander om mobbing som et systematisk problem i utkantkommunen Stor-Elvdal. Underveis gjør statsforvalter tilsyn. Politikerne blir fortalt at dette er et tilfeldig tilsyn, men statsforvalter sier at det er på grunn av en rekke varsler. Journalistene kommer i kontakt med flere ofre som har opplevd mobbing på ulike tidspunkter i kommunen. En del av rapporten handler om hvordan man håndterer sårbare kilder som ikke har medietrening. Men i denne lille kommunen har helle rike politikere og ansatte blitt vant til journalister.

De to journalistene har ikke tidligere levert bidrag til SKUP. Dette er tredje gang Østlendingen sender inn bidrag.

Lenken går til første av en lang rekke saker som er lenket fra rapporten. Stikkprøver viser at sakene er åpne.

[Skredet \(Nordlys\)](#)

Av: Andreas Beddari Høyser, Rune Endresen, Yngve Olsen, Kristine Tolk Solberg, Hallvar Wergeland Agersborg, Kristoffer Lorentzen, Øyvind Lind, Oskar Bjørkum

Undersøkelse av et skred i Lyngfjellene der en døde og tre andre ble hardt skadet. Redningsarbeidet hadde bydd på langt større utfordringer enn det som kom frem i offentligheten kort tid etter ulykken. Blant annet hadde hele fem helikoptre vært med i aksjonen samtidig, noe som gjorde det vanskelig å arbeide på bakken. Det hadde også oppstått store kommunikasjonsproblemer. Det som kom frem om skredet i ettertid har vært med på å endre redningsrutinene. Metodene som er brukt er dybdeintervjuer av de involverte, samt innsyn. I startet var det vanskelig å i det hele tatt finne ut hva de utenlandske ofrene het, og derfor undersøke videre. Journalistene reiste til Tyskland for å få samtykke fra ofrene slik at de kunne søke innsyn i deres journaler. Droneopptak fra Norsk Folkehjelp ble også en viktig kilde.

Historiefortelling er et viktig element, or her er det laget en rekonstruksjon av skredet og hendelsene før og etter. Her kjøpte redaksjonen hjelp til utenfra (VEV) i tillegg til å bruke egne droneopptak, data fra NVE og animasjonsprogrammer som After Effects og Flourish.

Journalistene har ikke tidligere levert bidrag til SKUP.

Lenke til åpen samsesak.

[Skyggekrigen \(NRK\)](#)

Av: *Håvard Gulldahl, Inghild Eriksen, Erlend Koppergård, Beth Mørch Pettersen, Benjamin Fredriksen, Sindre Ness*

Undersøkelse av hvordan 50 russiske fiskefartøy har blitt brukt til spionasje. Arbeidet er gjort i samarbeid med andre nordiske kringkastere. Undersøkelsen bruker primært AIS-data over skips bevegelser. Journalistene laget sin egen database og kombinerte dette med digitale kart for å undersøke fartøys bevegelser i områder av strategisk interesse. Redaksjonen fikk ekstra tilgang til AIS-signaler ved å sette opp sin egen AIS sender og koble seg til AISHub. Rapporten gir flere gode tips til de som ønsker å bruke kartdata til havs. Journalistene gir også korte, men gode beskrivelser av en rekke andre metoder som er brukt, blant annet for å identifisere falske russiske mobilbasestasjoner nær Kirkenes, søk etter russisk eierskap i eiendomsregistre, samt tjenesten Epieos for å gjøre reverserte søk på e-post, og telefonnumre. Redaksjonen endte opp med å identifisere om lag 40 personer som russiske spioner, noe som trolig var årsak til at norske myndigheter (som hadde fått opplysninger fra journalistene) valgte å utvise 15 russiske diplomater kort tid før publisering.

Sakene ble publisert i de nordiske landene og i BBC.

Gulldahl, Eriksen, Koppergård, Mørch Pettersen og Fredriksen har alle levert ett bidrag til SKUP før, Ness ingen.

Lenken fører til den første av tre episoder på Brennpunkt. Rapporten lister andre publikasjoner på nett og radio

[Spionkrigen \(Aschehoug\)](#)

Av: *Bård Wormdal*

Bok om spionsamarbeid mellom Norge og USA, med særlig fokus på radaren Globus II i Vardø. Bård Wormedal har tidligere omtalt forholdet i flere SKUP-prosjekter: Norge og rakettforsvaret (Bergens Tidende 2007), Satellittkrigen (NRK 2011) og Spionbasen (PAX forlag 2015), selv om saken har sitt opphav i et arbeid i Bergens Tidende da raden ble flyttet i 1998 og et SKUP-prosjekt da også ble levert: Forsvarets nye radar i Vardø (Bergens Tidende 1998). Viktige metoder er intervju, lesing av dokumenter(brev) og reportasjereiser som gjøres i forbindelse med arbeidet han ellers gjør i NRK. Noen anonyme kilder brukes. Lenke til omtale.

[Stjernekonsulenten \(Panorama nyheter \(og tidl. Bistandsaktuelt\)\)](#)

Av: *Tor Aksel Bolle, Tarjei Leer-Salvesen*

Sak om at norske bistandsmidler til bevaring av regnskog i Sør-Amerika i stor grad går til å betale amerikanske konsulenter, Climate Advisers. Arbeidet avdekker blant annet at selskapet har fakturert med en timepris på 640\$ til den norske stat. En rapport fra BDO viser at avtalen er misligholdt på flere måter.

Konsulenter som har overfakturert norske offentlige etater har tidligere vært tema for SKUP-prosjekter, for eksempel "Akson og konsulentmillionene" Aftenposten (2020) og diplomvinner fra 2016 "UDs bistandskonsulenter" (VG).

Journalist Tor Aksel Bolle nominerte et bidrag for Bistandsaktuelt i 2021. Leer-Salvesen har bidratt i 15 tidligere nominasjoner, første gang for Klassekampen i 2002. 10 av disse har vært for Fædrelandsvennen.

Lenke til sak. Flere lenker finnes i rapporten.

[Tesla-saken \(Sunnhordland\)](#)

Av: *Hilde Vormedal Nybø*

Undersøkelse av en ny Tesla-ladestasjon på Stord, der kommunen ikke vil lever ut avtalen. Etter flere klagerunder får til slutt redaksjonen ut en sladdet versjon av avtalen som viser at Tesla kan bruke den verdifulle parkeringsplassen til ladestasjon i 15 år, pluss en opsjon på 10 ekstra år. Avtalen er omfattende uten at den er politisk behandlet eller satt ut på anbud. Redaksjonen fortsetter med å undersøke andre kommuner og finner 26 avtaler med Tesla som ligner.

Vormedal Nybø har ikke tidligere sendt inn bidrag til SKUP.

Utskrifter av PDF-er ligger som vedlegg i rapporten, lenke til publisert sak er bak betalingsmur.

[Tvillingene Mille og Mina ble bare 16 år \(TV 2\)](#)

Av: *Asbjørn Øyhovden, Arne Rovick, Olav Wold, Ditlev Eidsmo*

Historien om hvordan barnevernet og behandlere sviktet i forkant av at tvillingene Mille og Mina (16) endte opp med å dø av overdose. Utgangspunktet var at jentene utviklet spiseforstyrrelser. Journalistene møter foreldrene etter dødsfallene og begynner et omfattende arbeid for å bekrefte deres versjon gjennom innsynsarbeid. Undersøkelsene viste blant annet at jentene hadde vært innom over 100 barnevernsinstitusjoner og var blitt gitt medisiner som var selvmordsfremmende som bivirkning. Et kompliserende forhold var at en del av kritikken gikk mot Statsforvalteren, som selv var tilsynsmyndighet.

Saken har likhetstrekk med "Da Lommedalen mistet en av sine" (Budstikka 2016): Hvordan 13-årige Angelica Heggelund døde, men i Angelica-saken ender journalistene med å avsløre at morens versjon er den som ikke stemmer.

ÅPEN. Lang oppsummerende sak publisert i jan 2024. Inneholder også lenke til dokumentar på TV 2 Play som krever innlogging.

Øyhovden vant SKUP-prisen i 2010 for "Eldrebløffen" (TV 2). Han har i alt levert ti bidrag, blant annet to for Hamar Arbeiderblad i SKUPs første år, 1991 da "Søkelys på Maxi-saken" fikk diplom. Rovick har levert to bidrag hvorav et i fjor sammen med Wold og Eidsmo.

[Tyveriet \(Romerikes Blad\)](#)

Av: *Espen Børrestuen, Steffen Zacharassen, Martin Holterhuset*

Om arbeidet Romerikes Blad gjorde etter å ha mottatt tipset om at Rødt-leder Bjørnar Moxnes ar tatt for tyveri i en butikk på Gardermoen. Metoderapporten er kort og inneholder ikke så mange beskrivelser.

Sakens karakter og konsekvenser (at Moxnes gikk av) er åpenbart det viktigste ved denne saken.

Lenker til åpne artikler i metoderapporten.

Holterhuset har nominert en tidligere sak til SKUP, mens Børrestuen og Zacharassen ikke har levert noe tidligere.

[Valpenettverket i Arendal \(Nettavisen\)](#)

Av: *Hanna Ghaderi*

Undersøkelse av en hundeoppdretter i Arendal som selger valper av rasen Staffordshire Bull. Mange av hundene har allergier, alvorlige sykdommer og dør kort tid etter at de blir solgt. Gjennom innsyn avdekker journalisten at oppdretteren har flere dommer og har innført opp mot 1000 hunder. Hundene blir ikke registrert i Norsk Kennel Klubb, noe som er et krav for denne rasen.

Lenken går til hovedsaken som også inneholder lenker til de øvrige sakene i serien.

Ghaderi har ikke tidligere levert nominasjoner til SKUP

[Voldtekt \(NRK\)](#)

Av: *Johanna Magdalena Husebye , Emilie Waaler , Sara Rydland Nærum*

Undersøkelse av voldtekt med både ofre og gjerningsmenn som caser, som viser at politiet ofte unnlater å gjøre sporundersøkelser på åstedet, noe som igjen fører til at mange av sakene henlegges. Viktig metode var å finne kilder på Facebook og å lese voldtektsdommer via Lovdata Pro. Å finne menn som var utsatt for voldtekt var en spesielt stor utfordring, men de fant noen gjennom forumet Reddit ved å henvende seg til publikum verifisert av administrator, noe som er en ny måte å nå kilder på i SKUP-sammenheng. En annen metode er å nå kilder gjennom mellommenn. Mange av kildene måtte pleies over tid for å bygge tillit. Innsyn, spesielt i straffesaker hos ulike politidistrikt, trekkes ellers frem som kanskje den viktigste metoden. Journalistene brukte også en masteroppgave skrevet av politistuderenter som beskrev hvordan de karta voldtekter fra 2014 og 2019.

Journalistene har ikke tidligere sendt inn bidrag til SKUP.

Lenken går til en nettartikkel om et av casene. Flere saker ligger som lenker i rapporten.

[Å granske en gransking \(Nettavisen\)](#)

Av: *Morten Solli, Tarjei Leer-Salvesen*

Prosjektet er en kritisk gjennomgang av hvordan avdøde Shabana Rehman's organisasjon "Født fri" ble gransket, ved at det offentlige satte private konsulentselskaper på jobben. Granskningene hevdet at Rehman hadde brukt organisasjonen til private formål, men journalistenes undersøkelser viser at dette var feil eller ikke kunne bevises. Viktige metode er innsyn og kildearbeid (intervjuer). Imedi ga flere ubegrunnede avslag på innsyn og fulgte ikke opp klager slik at redaksjonen måtte henvende seg direkte til overordnet organ for å klage. Kunstig intelligens ble brukt for å transkribere intervjuer. Resultatet viser at konsulentselskapene ikke har gjort objektive vurderinger og at de har unnlatt å se på kontekst. Bruk av konsulentselskaper er også dyrt. Metoderapporten viser hvordan hypotesetesting kan brukes effektivt.

Leer-Salvesen har tidligere levert 15 bidrag til SKUP, Solli ett.

Lenken går til en av hovedsakene som er åpen. Det er seks andre saker lenket opp i rapporten sammen med lenker til oppfølgere.

DEL MEG – LA ANDRE LESE MEG – IKKE KAST

Guiden er trykket opp i et begrenset antall av miljøhensyn. La heller andre lese heftet enn å kaste det.
Legg det et sted andre kan finne det.